

منصور کلاه کج*

مهسا طحان**

تاریخ دریافت: ۹۶/۶/۱۵

تاریخ پذیرش: ۹۶/۱۰/۱۲

مطالعه، نیازهای انگیزشی هنرجویان دانش آموز، آموزشگاههای آزاد هنری اهواز در ایام تحصیل

چکیده

آموزش هنر در مدارس که به طور عمده متمرکز بر هنرهای تجسمی، چون طراحی، نقاشی و خوشنویسی است، علی‌رغم این‌که سابقه‌ای طولانی دارد، اما به دلایل مختلف تاکنون چندان جدی گرفته نشده و در مواردی دیده شده که دانش‌آموزان در ایام تحصیل علائق هنری خود را در رشته‌های تجسمی نام‌برده در خارج از مدرسه پی‌گیری می‌کنند. با توجه به این مسئله، این پژوهش در نظر دارد، به سه سؤال بنیادی، چرایی عدم اتکاء دانش‌آموزان به آموزش رشته‌های هنری در مدارس و دلیل پی‌گیری آموزش آن در آموزشگاههای آزاد نسبت به مدارس و نیز هدف کلی دانش‌آموزان از فراگیری دروس هنری در خارج از مدارس، پاسخ دهد. نمونه جامعه مورد مطالعه هنرجویان چند آموزشگاه آزاد اهواز است. فرض این است علت گرایش دانش‌آموزان به آموزش هنر در آموزشگاههای آزاد، نشأت گرفته از پی‌گیری یک تخصص هنری به صورت حرفه‌ای در آینده است. هدف این پژوهش، شناخت مهم‌ترین انگیزه دانش‌آموزان برای یادگیری مهارت‌های هنری در آموزشگاههای آزاد هنری در طول سال تحصیلی است. روش این تحقیق پیمایشی است که با محور قرار دادن سه پرسش بنیادی اشاره شده و طرح سؤالاتی مرتبط با سه پرسش مطرح شده، براساس طیف لیکرت، نتیجه را ارائه می‌کند. یافته‌های این مقاله نشان می‌دهد، علت استقبال دانش‌آموزان از آموزش هنر فراتر از مدرسه و به‌طور خاص در آموزشگاههای آزاد، نشأت گرفته از علاقه آن‌ها به حرفه‌ای شدن در رشته‌ای خاص در آینده است.

کلید واژه:

آموزش
هنر
آموزشگاه
مدارس
دانش‌آموز
اهواز

استادیار، گروه گرافیک دانشکده هنر دانشگاه شهید چمران اهواز، ایران*

mansor.kolahkaj@gmail.com

دانشجوی کارشناسی ارشد پژوهش هنر دانشکده هنر، دانشگاه شهید چمران اهواز، ایران**

mtahanpour70@yahoo.com

مقدمه

از آنجا که آموزش هنر، خصوصاً هنرهای تجسمی از دوره ابتدایی در مدارس آغاز می شود، به نظر می رسد که این آموزش، برطرف کننده نیازهای هنری دانش آموزان نیست. شواهد میدانی نشان می دهد، برخی از دانش آموزان، علاوه بر کلاس های مدرسه بخش عمده ای از علائق هنری خود را در آموزشگاه های آزاد هنری فرا می گیرند. این در حالی است که این دانش آموزان در فرآیند آموزش خارج از مدرسه، علاوه بر پرداخت شهریه کلاس ها، برای رفت و آمد نیز هزینه هایی را متحمل می شوند. این مطالعه به روش پیمایشی در ایام تحصیلی بر روی دانش آموزانی که ضمن تحصیل در آموزشگاه های آزاد هنری مشغول فراگیری آموزش هنر هستند، انجام شده است. با توجه به آنچه گفته شد، اکنون مسئله پژوهش حاضر این است که چرا در حالی که آموزش هنرهای تجسمی در دوره ابتدایی و راهنمایی وجود دارد، دانش آموزان، گروه مورد مطالعه، مایلند آن را در آموزشگاه های آزاد هنری فراگیرند.

سؤالات اصلی این پژوهش بدین شرح است:

- ۱- مهم ترین مشکل آموزش هنرهای تجسمی از نظر جامعه آماری بررسی شده در برخی از مدارس اهواز چیست؟
  - ۲- مهمترین دلیل پی گیری آموزش هنرهای تجسمی از نظر جامعه آماری بررسی شده در برخی از آموزشگاه های آزاد اهواز، نسبت به مدارس این شهر چیست؟
  - ۳- هدف اصلی گروه مورد مطالعه از آموزش هنر در آموزشگاه های آزاد (فرا تر از آموزش های مدارس) چیست؟
- فرضیه این تحقیق بدین شرح است: به نظر می رسد دلیل گرایش، دانش آموزان به آموزش هنر در آموزشگاه های آزاد، نشأت گرفته از پی گیری یک تخصص هنری به صورت حرفه ای در آینده است.

روش تحقیق

این پژوهش کمی و از لحاظ نتیجه بنیادی است که به شیوه پیمایشی نتیجه آن ارائه می شود. داده های این پژوهش برآمده از منابع کتابخانه ای و نیز اطلاعات آماری مبتنی بر پرسش نامه است. سؤالات پژوهش به صورت بسته، در سه محور اصلی، علت عدم پی گیری آموزش هنرهای تجسمی در مدارس و علت پی گیری آموزش هنر در آموزشگاه های آزاد نسبت به مدرسه و نیز هدف از پی گیری آموزش هنر فرا تر از مدرسه، طراحی شده است. بر اساس سه محور گفته شده جمعاً نوزده سؤال مرتبط از هنرجویان پرسیده شده و وزن هر کدام از مؤلفه های مهم اثرگذار بر انگیزه و عدم انگیزه جامعه آماری نیز سنجیده شد. همگن بودن سؤالات با یکدیگر در سه محور گفته شده مورد نظر این تحقیق نبوده است. گروه مورد مطالعه، از دانش آموزانی هستند که برای آموختن هنر در رشته های نقاشی، طراحی و خوشنویسی در برخی از آموزشگاه های آزاد هنری اهواز به آموزش هنر اشتغال داشتند. پرسش نامه این پژوهش براساس طیف لیکرت طراحی شده که با سؤالاتی بسته، با سنجه های پنج تایی، خیلی کم، کم، بدون نظر، زیاد و خیلی زیاد، تأثیر هر کدام از مؤلفه های

مختلف را مشخص کرده است. پرسش نامه در زمان امتحانات دانش آموزان (در دی ماه) توزیع شد، در این زمان به دلیل امتحانات مدارس، شمار دانش آموزان هنرجو کمتر می شود، بر این اساس جامعه آماری این پژوهش ۱۶ نفر دانش آموز دختر و پسر علاقه مند به فراگیری هنر در آموزشگاههای آزاد بوده است. سن این دانش آموزان از ۹ تا ۱۶ سال و مقطع تحصیلی آنها ابتدایی و متوسطه اول و دوم بوده است. این دانش آموزان از ۱۲ مدرسه مختلف اهواز، به صورت تصادفی انتخاب شده اند. آموزشگاههای آزاد انتخابی دانش آموزان سه آموزشگاه آزاد شناخته شده اهواز بوده اند. نتیجه این پژوهش به دلیل اینکه پرسش نامه ها در میان گروه هدف یعنی هنرجویان شرکت کننده در کلاس های هنری توزیع و دریافت شد، از جهت روایی معتبر است.

ضرورت آموزش هنر در مدارس

از آنجا که هنر نقشی آشکار در تعالی انسان دارد، آموختن آن امری ضروری است. چیزی که در اولین قدم در تدریس هنر باید مورد توجه قرار گیرد، ایجاد علاقه در افراد است. آموزش هنر با دو هدف اولیه و ثانویه انجام می گیرد. بهبهانی (۱۳۸۷) در این باره می گوید: در ابتدایی ترین سطح، هدف از آموزش هنر، هنرمند شدن نیست. هدف از آموزش نقاشی به یک کلاس اولی، کمال الملک شدن و یا حتی یک نقاش ساده و معمولی شدن هم نیست؛ همان گونه که هدف از تدریس ریاضی کلاس اول، ریاضی دان شدن و یا هدف از آموزش علوم هم دکتر شدن نیست. هنر هم به همین صورت در ابتدایی ترین هدف، به دنبال بالابردن سطح زیباشناختی و درک زیبایی است. به اعتقاد بهبهانی، هدف، کمک به بالابردن اعتماد به نفس، توانایی غلبه بر تنهایی، کاهش استرس و تلطیف روحیه است، همگی این کارکردها به داشتن جامعه ای آرام تر، مهربان تر و سالم تر کمک می کند. مثلاً وقتی که یک نفر خسته و پراسترس از سرکار می آید، اگر با هنر در ابتدایی ترین سطح آن آشنایی داشته باشد، می داند که با شنیدن یک آهنگ ملایم می تواند احساس آرامش کند. درست است که نیازی نیست همه افراد هنرمند شوند، ولی همان آشنایی اولیه با هنر می تواند به روند و بهبود کیفیت زندگی افراد، کمک کند. وی در ادامه می گوید: اهداف ثانویه نیز به هیچ عنوان به منظور هنرمند کردن افراد طراحی نشده اند، بلکه در این جا نیز هدف کمک به رفع نیازهای مختلف افراد است و اگرچه اهمیت آنها به اندازه اهمیت اهداف اولیه نیست، ولی باز هم به عنوان آموزش برخی از مهارت های عملی که به آنها نیاز داریم، امری لازم و ضروری است. در مدارس ما در حال حاضر اگر توجهی باشد، از همان ابتدا بر روی اهداف ثانویه است و آموزش برای اهداف اولیه وجود ندارد این مسئله مصداق یاد دادن، جدول ضرب است بدون آموزش اعداد (همان).

آموزش هنر در مدارس

قدم نخست برای آموزش هنر به دانش آموزان، ایجاد ذوق و علاقه و برانگیختن انگیزه و خلاقیت آنهاست. همچنین ایجاد رابطه مثبت بین آموزش دهنده و آموزش گیرنده می تواند بسیار تأثیرگذار باشد. در این خصوص، اینانلو (۱۳۷۸) چنین بیان می کند: «از

آن جایی که تعلیم‌دهنده با روح و روان و احساسات افراد سروکار دارد، چنانچه به درستی عمل نکند، زیان‌های جبران‌ناپذیری برجای می‌گذارد. یکی از نیازهای جامعه، تربیت متخصصان فنی، علمی و هنری است. «متاسفانه در دوره ابتدایی، مدارس معمولاً از وجود معلم هنر با تجربه کمتر، بهره می‌برند. محقق (۱۳۷۱) در باب تقسیم‌بندی معلمان هنر چنین می‌گوید: «در حال حاضر معلمانی که به تدریس درس هنر اشتغال دارند به دو دسته کلی تقسیم می‌شوند:

۱- معلمانی که رشته تحصیلی، تخصصی و تجربه آن‌ها غیر از رشته هنر است و به‌خاطر پر شدن ساعت‌های درسی و هفتگی خود به ناچار ساعتی را هم به تدریس هنر می‌پردازند. طبیعی است که این معلمان نمی‌توانند در تدریس هنر موفقیتی داشته باشند. این دسته از معلمان چون همان فضای آموزشی رشته درسی خود را در کلاس هنر به وجود می‌آورند باعث از بین رفتن انگیزه‌ها در دانش‌آموزان می‌شوند.

۲- معلمان هنری که رشته اصلی آن‌ها هنر است و در این امر نیز تجربه دارند، به سه دسته تقسیم می‌شوند: الف) کسانی که در طول سال‌های بسیار تجربه اندوخته و بر روش‌های خود پافشاری می‌کنند و به هیچ وجه حاضر نیستند نوآوری‌ها را بپذیرند؛ در حالی که دنیای هنر، دنیایی سیال و جهانی پویاست. ب) معلمان بی‌تفاوتی که اگرچه معلم هنر هستند، ولی ذوق و نوآوری هنری ندارند. ج) معلمان هنری که پرشور هستند و در صدد کسب تجربه، مهارت و نوآوری هستند. در واقع، معلمان اصلی هنر افرادی هستند که می‌توانند متحول شوند و در دانش‌آموزان تحول ایجاد کنند. معلمی که خود ذوق هنری دارد، می‌تواند ایجاد انگیزه کند. هنر درس نوآوری، لطافت روح و پرورش ذوق در انسان است و به این دلیل وظیفه معلمان هنر، بسیار دشوار است.»

عدم توجه به توانایی و علائق فردی دانش‌آموزان و حتی توانایی مهارتی معلمان در کلاس‌های آموزش هنر مدارس، برخی دیگر مشکلات این حوزه است. برخی دیگر از مشکلات آموزش هنر به نقل از مهرمحمدی (۱۳۸۳) بدین شرح است: فقدان امکاناتی که بتوان با استفاده از آن‌ها زمینه ارتباط میان معلمان، تبادل تجربیات میان آنان و ارتقای سطح آگاهی و مهارت‌های ایشان را فراهم نمود. مورد دیگر ناکافی بودن زمان آموزش هنر است. فقدان زمان کافی، علاوه بر مشکلاتی که برای دبیران درس هنر برای تکمیل ساعات موظف تدریس ایجاد می‌کند، زمینه حذف آن را از صحنه آموزش در مدرسه فراهم می‌آورد. همچنین پوشش ناکافی رشته‌های مختلف هنری در برنامه درسی موجود. توجه به طیف محدودی از هنرهای تجسمی و غفلت کامل برنامه درسی از قلمروهای دیگر هنر. عدم توجه به رشته‌ها و زمینه‌های هنری که در مناطق مختلف کشور ریشه دارند، نیز بعد دیگری از همین کاستی برنامه درسی است (ص ۲۲۸). در شهر اهواز معلمان هنر مدارس، ترکیبی از فارغ‌التحصیلان دانشگاهی و معلمان دیگر است، این معلمان که معمولاً در یک رشته تخصص دارند، تمام مباحث هنری را بر اساس محتوی کتاب درسی در دستورکار تدریس خود دارند.

آموزش هنر در آموزشگاه های آزاد

آموزشگاه های آزاد از گذشته دور، همواره در ایران یکی از مراکز مهم آموزش هنر بوده است. مؤسسين اين آموزشگاهها كه اغلب تحت نظارت وزارت ارشاد مجوز گرفته و فعاليت مي كنند، معمولاً علاقمندان به هنر، نقاشان، خوشنویسان و فارغ التحصيلان رشته های دانشگاهی هستند. علی رغم آنکه در مدارس کتاب های مشخصی برای تدریس وجود دارد، در آموزشگاه های آزاد تدریس به سلیقه مدرس است. براساس مستندات اداره کل فرهنگ ارشاد اسلامی خوزستان در (۱۳۹۶)، در حال حاضر در شهر اهواز ۲۱ آموزشگاه آزاد هنری خصوصی در رشته های تجسمی وجود دارد.

پیشینه تحقیق

گودالیوس، اسپیرز (۲۰۰۲) در کتاب رویکردهای معاصر در آموزش هنر این گونه مطرح می کند: کلاس درس مدرسه نیازمند محیطی برای پرورش خلاقیت، استقلال، توانمندی های فردی و توصیف شخصی است، به علاوه در این محیط، می بایستی شرایط برای ادراک جهان بصری نیز میسر گردد. آموزش، به وسیله هنر فرصت هایی را برای کشف خلاقیت های فردی و... فراهم می آورد و دانش آموزان را قادر می سازد که با استفاده از مواد، شیوه و ابزار مختلف به بیان خویش بپردازند. آموزگاران که قصد آموزش هنر دارند، می توانند دانش آموزان خود را برای نگاهی عمیق تر و موشکافانه تر به محیط پیرامون خویش تشویق کنند و از طریق دست یابی به زبان هنری روان، مسلط و استفاده از مهارت های تکنیکی برای ارتباط گیری ایده ها و افکار و احساسات شخصی خویش با دیگران مهارت های ادراکی و دریافتی آن ها را پرورش دهد. (ص، ۹۱). مهرمحمدی (۱۳۸۳) در کتابی با عنوان «آموزش عمومی هنر: چیستی، چرایی و چگونگی» در رابطه با نقاط ضعف آموزش هنر در مدارس این چنین اظهار می دارد: گرچه عزم نسبی ایجاد شده برای احیای هنر در نظام آموزشی را باید به فال نیک گرفت، اما نمی توان آن را پایان راه در جهت بسط و توسعه تفکر و ذهنیت معین آموزش هنر دانست. هنوز تا تبدیل شدن هنر به یک مقوله یا موضوع اساسی آموزشی در آموزش و پرورش، که غفلت یا کم توجهی به آن در سطوح مختلف، اعم از سیاست گذاری و اجرا، به منزله یک محرومیت غیرقابل جبران تربیتی به حساب آید، فاصله بسیار است. این فاصله شاید هرگز به طور مطلق نیز برطرف نشود. به هر صورت بدفهمی ها مزمین در مورد ماهیت و کارکرد هنر مقوله ای است که بسته به عمق و گستردگی آن، حرکت های اصلاحی در این زمینه با مانع، ناکامی و احتمال عدم تداوم روبه رو می شوند. از مشکلات و ضعف های موجود در دوره ابتدایی و دوره راهنمایی، به کمبود ساعات اختصاص داده به آموزش هنر، کمبود نیروی انسانی آموزش دیده، کمبود منابع و امکانات آموزشی، ضعف رویکرد تلفیقی در برنامه درسی جدید هنر و نیاز به تجدید نظر در رویکرد طراحی برنامه درسی جدید، می توان اشاره کرد و در دوره دبیرستان حذف عملی درس هنر از برنامه درسی دوره دبیرستان و تدارک ندیدن آموزش هنر حتی در قالب دروس اختیاری در مدارس کشور از نظر منابع و ملزومات آموزشی می باشد. (ص. ۲۳۰-۲۲۸). یوسفی (۱۳۸۸) به موانع و مشکلات آموزش هنر اشاره کرده

و این گونه اظهار می‌دارد: «آموزش هنر علی‌رغم پتانسیلی که برای پرورش خلاقیت دارد با موانعی در این راه مواجه است. از جمله موانع پرورش خلاقیت در آموزش هنر عبارتند از: موانع انگیزشی، توانایی‌ها و روش‌های آموزشی معلمان، ساختار و محتوای آموزشی و لوازم و تجهیزات آموزشی مورد استفاده در آموزش هنر». با توجه به آنچه در پیشینه گفته شد در خصوص سنجش انگیزه هنرجویان دانش آموز آموزشگاههای آزاد تجسمی اهواز پژوهشی انجام نگرفته است.

جدول ۱. ارزیابی پاسخ‌گویی به محور اول پرسش‌نامه توسط آزمودنی‌ها

موضوع	عوامل	خیلی کم	کم	بدون نظر	زیاد	خیلی زیاد
دلیل ناکافی بودن آموزش‌های هنری مدارس	روش تدریس معلم	-	۲	۱	۷	۶
	برنامه ریزی درسی	-	۳	۱	۱۲	-
	زمان کلاس هنری در مدرسه	-	۳	۱	۴	۸
	مکان تشکیل کلاس	۲	۲	۲	۴	۶
	نامناسب بودن معلم	۱	۲	-	۴	۹
	تجهیزات کم مدارس	۲	۳	-	۸	۳
	هم‌شاگردی‌های علاقه‌مند	۴	۶	۱	۲	۳

بحث و تحلیل پرسش‌نامه

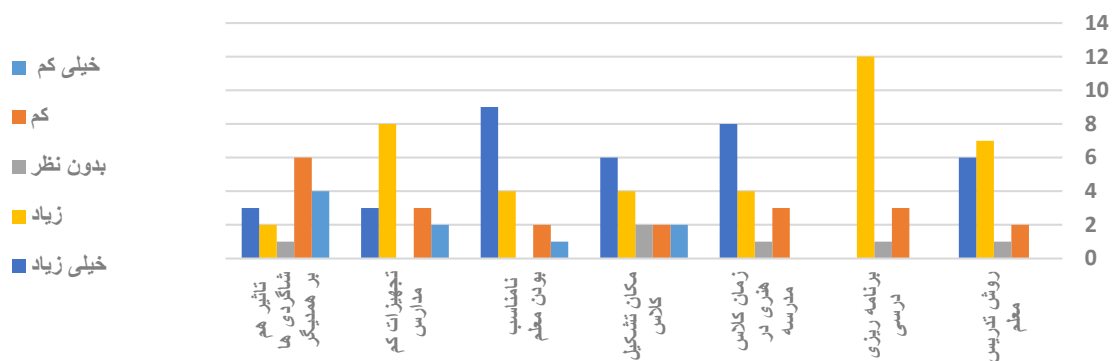
تحلیل پرسش‌نامه براساس سه محور اشاره شده در تحقیق به شرح پیش‌رو است:

۱- دلیل ناکافی بودن آموزش‌های هنری مدارس نزد دانش آموزان

با توجه به پاسخ‌های به دست آمده از پرسش‌نامه، جدول (۱)، دو عامل روش تدریس معلم و برنامه‌ریزی درسی، علت عدم اقناع دانش آموزان از کلاس‌های هنری مدارس و گرایش آن‌ها به آموزشگاههای آزاد، در سه مقطع تحصیلی ابتدایی، متوسطه اول و دوم است. تأثیر عامل روش تدریس معلم به ترتیب خیلی زیاد و زیاد است و عامل برنامه‌ریزی درسی، تأثیری زیاد در این خصوص دارد. عامل بعدی که در پرسش‌نامه مطرح شده، مکان و زمان تشکیل کلاس‌ها است، با توجه به پاسخ‌های به دست آمده، زمان تشکیل کلاس در مدرسه برای دانش‌آموزان از اهمیت بالایی برخوردار نبوده و تأثیر کمی دارد، اما مکان تشکیل کلاس اهمیت زیادی دارد و از عوامل مؤثر در عدم بسندگی آموزش‌های هنری در مدرسه است. تجهیزات کم مدارس نیز از مواردی بود که پاسخ‌دهندگان به آن توجه داشته و آن را از جز مشکلات آموزش هنر در مدارس تلقی می‌کردند، اما عاملی

که بیشترین نمره را در عدم بسندگی کلاس های هنری مدارس به خود اختصاص داده و از عوامل بسیار مؤثر و اصلی است، نامناسب بودن معلم است که اکثر پاسخ دهندگان در مقاطع مختلف تحصیلی به آن اشاره کرده اند. نقش هم شاگردی ها، در عدم بسندگی آموزش های مدارس چندان مؤثر نبوده است. نمودار (۱)

نمودار ۱. دلیل ناکافی بودن آموزش های هنری مدارس

جدول ۲. ارزیابی پاسخ گویی به محور دوم پرسش نامه توسط آزمودنی ها

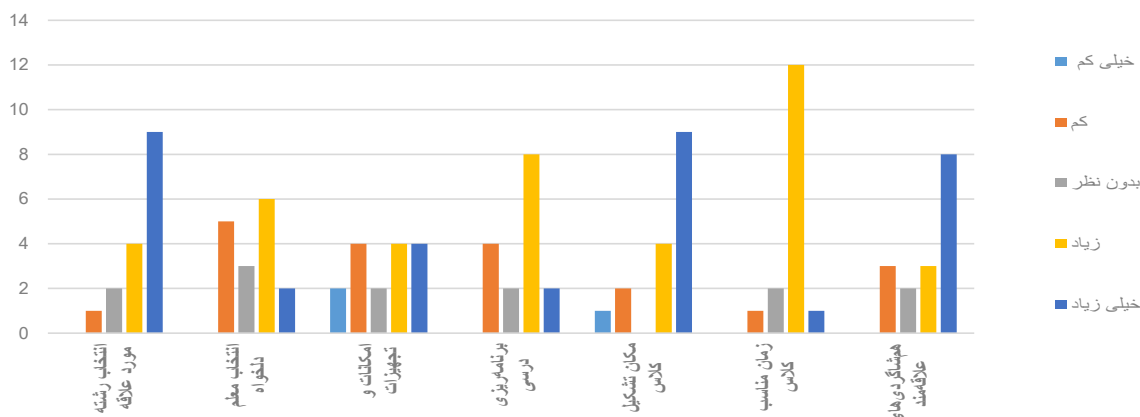
موضوع	عوامل	خیلی کم	کم	بدون نظر	زیاد	خیلی زیاد
دلیل استقبال دانش آموزان از آموزشگاه های آزاد	انتخاب رشته مورد علاقه	-	۱	۲	۴	۹
	انتخاب معلم دلخواه	-	۵	۳	۶	۲
	امکانات و تجهیزات	۲	۴	۲	۴	۴
	برنامه ریزی درسی	-	۴	۲	۸	۲
	مکان تشکیل کلاس	۱	۲	-	۴	۹
	زمان مناسب کلاس	-	۱	۲	۱۲	۱
	هم شاگردی های علاقه مند	-	۳	۲	۳	۸

۲- دلیل استقبال دانش آموزان از آموزش های هنری مدارس

با توجه به پاسخ های دریافت شده، جدول (۲)، یکی از دلایل استقبال از آموزشگاه های هنری، انتخاب رشته مورد علاقه دانش آموز است. پاسخ های دریافت های این عامل خود بستگی به سنین آزمودنی ها دارد، آنهایی که در سنین راهنمایی و دبیرستان بودند

گزینه های زیاد و خیلی زیاد را انتخاب کرده ولی در سنین ابتدایی چون پاسخ دهندگان هنوز به درک درستی از انتخاب رشته مورد علاقه نرسیده بودند و اغلب به کمک والدین انتخاب رشته کرده اند، گزینه بدون نظر یا کم را انتخاب کرده و در نهایت میانگین متوسط از این سؤال به دست آمد. امکانات و تجهیزات برنامه ریزی درسی نیز از عواملی هستند که میانگین متوسطی در این میان داشته و تأثیر چندانی در استقبال هنرجویان از آموزشگاه های آزاد نداشته است. انتخاب معلم دلخواه، از عوامل نسبتاً تأثیرگذار بر انتخاب هنرجویان آموزشگاه های هنری بوده است، از جمله عوامل دیگری که استقبال هنرجویان از آموزشگاه های آزاد را در پی داشته است، زمان و مکان تشکیل کلاس های هنری است. همچنین وجود هم شاگردی های علاقه مند با توجه به ویژگی های فردی و اجتماعی افراد متفاوت بوده و می توان گفت که میانگین متوسطی را به خود اختصاص داده است. نمودار (۲) میزان اهمیت و وزن هر کدام از گزینه ها را نشان می دهد.

نمودار ۲. دلیل استقبال دانش آموزان از آموزشگاه های آزاد

نمودار ۲. دلیل استقبال دانش آموزان از آموزشگاه های آزاد

جدول ۳. ارزیابی پاسخ گویی به محور سوم پرسش نامه توسط آزمودنی ها

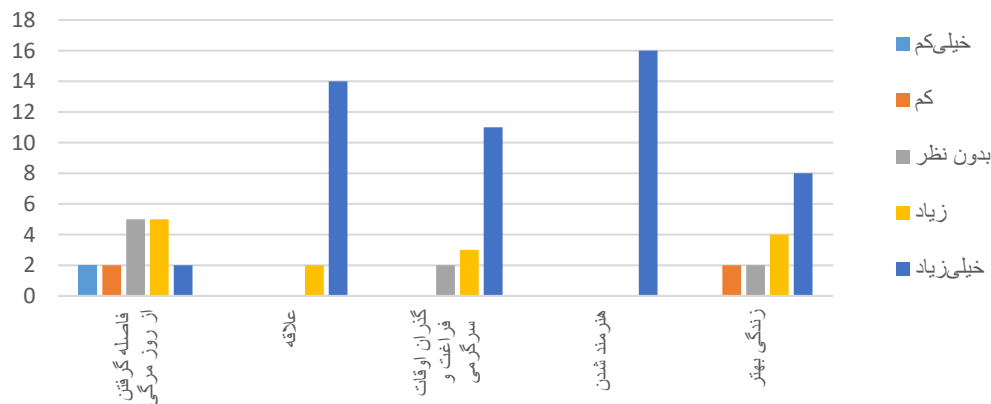
موضوع	عوامل	خیلی کم	کم	بدون نظر	زیاد	خیلی زیاد
هدف کلی از آموزش هنر فرا تر از آموزش های مدرسه	فاصله گرفتن از روزمرگی	۲	۲	۵	۵	-
	علاقه	-	-	-	۲	۱۴
	گذراندن اوقات فراغت و سرگرمی	-	-	۲	۳	۱۱
	هنرمند شدن در رشته ای خاص	-	-	-	-	۱۶
	زندگی بهتر	-	۲	۲	۴	۸

۳- هدف کلی از آموزش هنر، فراتر از آموزشهای مدرسه

به منظور شناخت انگیزه اصلی هنرجویان، در این بخش از پژوهش، به بررسی هدف کلی از آموزش هنر، فراتر از آموزشهای مدرسه پرداخته شد و سؤالاتی در این خصوص تدوین گردید. جدول (۳) چگونگی پاسخ به سؤالات تحقیق را نشان می‌دهد. یکی از اهداف مطرح شده در این پرسشنامه، فاصله گرفتن از روزمره‌گی است که با توجه به پاسخهای افراد به این پرسش درمی‌یابیم که بر اساس سنین مختلف، پاسخها نیز متفاوت است، کودکان دبستانی معمولاً توجهی به این موضوع ندارند، ولی اغلب نوجوانان، به این پرسش، جواب مثبت داده‌اند. با بررسی عوامل سه‌گانه، هنرمند شدن در رشته‌ای خاص در آینده، علاقه‌مندی، گذراندن اوقات فراغت و سرگرمی، این نتیجه به دست آمده که این عوامل از مؤثرترین اهداف هنرجویانی است که برای آموزش هنر به آموزشگاههای آزاد، مراجعه می‌کنند و در این میان، به ترتیب عامل؛ هنرمند شدن در آینده و علاقه تأثیرگذارتر از عوامل دیگر است. عامل دیگری که در این پرسشنامه، ارزیابی شد، آموزش هنر با هدف زندگی بهتر است که پاسخ اغلب افراد به این پرسش، مثبت بوده‌است و آن را عامل مؤثری در فراگیری آموزش هنر فراتر از آموزشهای مدرسه‌ای می‌دانند. (نمودار ۳) میزان اهمیت و وزن هر کدام از گزینه‌ها را نشان می‌دهد.

نمودار ۳. هدف کلی آموزش هنر، فراتر از آموزشهای مدرسه

نتیجه:

با توجه به آنچه گذشت، مهم‌ترین مشکل آموزش هنرهای تجسمی، از نظر جامعه آماری بررسی شده در برخی از مدارس اهواز که اکثریت هنرجویان از مقاطع مختلف تحصیلی به آن اشاره کرده‌اند، به ترتیب نامناسب بودن معلم، زمان کلاس، روش تدریس معلم، مکان کلاس، تجهیزات، کم مدارس و برنامه‌ریزی درسی بوده است. از سوی دیگر مهم‌ترین دلیل پی‌گیری آموزش هنرهای تجسمی از نظر جامعه آماری بررسی شده در

برخی از آموزشگاههای آزاد اهواز نسبت به مدارس، انتخاب رشته مورد علاقه، مکان تشکیل کلاسها، هم شاگردی علاقه‌مند و زمان مناسب کلاسها بوده است. همچنین بر اساس نتایج به دست آمده، هدف اصلی گروه مورد مطالعه از آموزش هنر در آموزشگاههای آزاد فراتر از آموزشهای مدارس، به ترتیب هنرمند شدن در رشته‌ای خاص، علاقه، گذران اوقات فراغت و سرگرمی بوده است. با توجه به آنچه گفته شد، فرضیه این تحقیق که عبارت بود از: دلیل گرایش دانش‌آموزان به آموزش هنر در آموزشگاههای آزاد، نشأت گرفته از پیگیری یک تخصص هنری به صورت حرفه‌ای در آینده است؛ تأیید می‌گردد و میان انتخاب آموزشگاههای آزاد و پیگیری یک تخصص هنری در آینده رابطه معناداری وجود دارد.

* در پایان، از همکاری‌های مجدانه خانم الهام عبدالله پور با این پژوهش قدردانی می‌شود.

منابع:

- امیراینانلو، معصومه (۱۳۷۸)، هنر، آموزش هنر، وضعیت آن در ایران، جلوه هنر (ص ۷۴-۸۳): شماره ۱۵، ۱۴.
- بهبهانی، سورنا (۱۳۸۷)، آموزش هنر را جدی بگیریم (چالش‌های آموزش هنر در مدارس)، گزارش (ص ۶۱-۶۲): شماره ۲۰۲.
- گودالیوس، ایوان؛ اسپیرز، پگ (۲۰۰۲)، رویکردهای معاصر در آموزش هنر، ترجمه فرشته صاحب قلم، تهران: انتشارات نظر.
- محقق، جواد (۱۳۷۱)، درس هنر و مسائل آن، رشد معلم (ص ۴۵-۴۷): شماره ۷۸.
- مهرمحمدی، محمود (۱۳۸۳)، آموزش عمومی هنر، چیستی، چرایی و چگونگی، تهران: انتشارات مدرسه .
- یوسفی، مجید (۱۳۸۸)، بررسی موانع و محدودیت‌های آموزش هنر در پرورش خلاقیت دانش‌آموزان و رابطه بین خلاقیت معلمان هنر و گرایش آنها به استفاده از روش‌های تدریس خلاقیت محور در مدارس راهنمایی شهر همدان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران.